

ERDÉLYI NAPILAP

Alapítvány: Magyar Királyság, I. Disztér 2. tp. Budapest

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400, negyedévre 210, egy hónap 70 lejt.
Magyarországon: Egész évre 90 P., félévre 45 P., negyedévre 25 P.
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.

Főmunkatárs
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

I. Károly király és neje szobraiit ünnepélyesen leleplezték Szinajában

Az uralkodó meghatott beszéddel vette át az emlékműveket. Valero Valeri pápai nuncius helyezte el az első virágkoszorút

Szinaja. Kiküldött tudósítónktól. A szinajai ünnepségek befejeződtek. I. Károly király és Elisabeta királyné szobrának a leleplezése volt a keddi nap fénypontja. A két uralkodó, a királyi család tagjai, a miniszterek és a diplomáciai testület, élén Monseigneur Valero Valeri pápai nunciussal, továbbá a hadsereg és klérus képviselői jelenlétükkel impozáns keretben adták a szoborleleplezés aktusának, amelyet istentisztelettel kezdtek. Ennek befejeztével Károly király megáldotta a zöld zsinórt, amely a király-szobrot takaró román nemzetiszínű leplet összetartotta s ugyanezt tette Elisabeta görög királyné a körülbelül száz méterrel távolabb felállított szobránál, amely Elisabeta első román királynét (Carmen Sylvát) ábrázolja. Azután Mezincescu egyetemi tanár felolvasta az adománylevelet, amely szerint Szinaja város és a Prahovavölgy lakossága, továbbá a közközházak vezetősége Ófelségének ajándékozza a két szoborművet, az első román király és fenköltlelkületű nejeének emlékére.

A király a következőket válaszolta:

— Szívem mélyéből köszönöm mindazoknak, akik gondolatlan, munkával és obulusaik-

kal hozzájárultak e szimbólumok létesítéséhez, amelyeknek már régen meg kellett volna lenniük ebben az országban. Boldog vagyok, hogy I. Károly király és Elisabeta királyné első szobrai ép itt emelkednek, ezen a helyen, amely annyira kedves volt nekik. A királyé a gránitszikla mellett, amilyen az ő jelleme volt, s a királyné e szép pázsitok közepette, amelyek lelkének tükörképei. Ezek a szimbólumok lelki felemelkedést fognak előidézni minden románban és örök visszaemlékezést azokra, akik munkájukkal és áldozathozásukkal megalkották a mai Romániát.

E beszéd után Monseigneur Valero Valeri pápai nuncius, a diplomáciai testület dékánja a testület nevében virágkoszorút helyezett a szobrokra s rövid beszédben kifejezésre juttatta, hogy a diplomáciai testület csatlakozik az I. Károly és Elisabeta iránt való kegyeletos megemlékezéshez s egyúttal mély tisztelettel kíván szerencsét II. Károly királynak.

A szoborleleplezés után a közellevő királyi eszterházi vonultak ki az ünneplők, ahol az ünnepség feszes ceremóniáitól mentes, kedélyes hangulatú ebéd volt.

A két uralkodó is résztvesz a kisantant szerdai záróülésén

Bizonytalan állásfoglalások a nagyhatalmak miatt.

Szinaja. Kiküldött tudósítónktól. A kisantant állandó tanácsa kedden délután ismét tartott egy ülést, amelynek végeztével a következő közleményt adták ki:

A kisantant állandó tanácsa ma délután 4 órától fél 7 óráig ülésezett. Az ülés után Benes és Jęftici minisztereket külön-külön audiencián fogadta Károly király. A következő ülésen, amely szerdán délelőtt lesz, részt fog venni a két uralkodó is.

Diplomáciai körökben rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy a két uralkodó résztvesz a konferencia záróülésén.

kódó résztvesz a konferencia záróülésén.

A konferencia keddi lefolyásáról nincsenek részletesebb hivatalos értesülések. Ugy tudják azonban, hogy ismét sorra vette a három külügyminiszter a kisantantnak az összes európai államokhoz való viszonyát és foglalkozott a leszerelési problémával is. Azonban éppen ez az utóbbi kérdés a most folyó genfi tárgyalások miatt minden órában új távlatokat nyújt s így bizonyos nehézségekbe ütközik a kisantant végleges állásfoglalásának a meghatározása.

A dunavölgyi kérdésben Franciaország átengedte Olaszországnak a főszerepet

Mint diplomáciai körökben mondják, a kisantant-konferenciát különösen foglalkoztatja ezuttal az osztrák kérdés, amelyben a Róma és Páris között most folyamatban lévő tárgyalások miatt szintén nehéz lesz megszabni a követendő irányt. A Róma és Páris közötti tárgyalások alakulására nézve érdekes értesülések vannak a diplomata körökben. Ezek szerint a négyhatalmi szerződés óta a francia külügyminisztériumban végleg meg-

erősödött az az álláspont, hogy a dunai államok rendezése kérdésében Franciaország hajlandó az elsődüen érdekelt nagyhatalom szerepéről lemondani Olaszország javára. A francia külpolitika csak a támogató és pártoló hatalom szerepében maradna azzal a föltétellel, hogy Mussolini a dunavölgyi rendezésbe bevonja a kisantant-államokat is.

(Tudósításunk folytatása a 7-ik oldalon).

A fogalomzavar ellen

Irta: Paál Árpád

Jakabffy Elemér, a népkisebbségi eszme nagyérdemű munkása, mint ahogyan tegnapi elotti lapszámunkban olvashattuk, az ideai berni népkisebbségi kongresszuson is résztvett. Ott a kongresszus megnyilvánulásainak az alakításában lényeges tevékenységgel közreműködött. Mint ilyen, közelről figyelemmel kísérte, sőt át is élte azt a töprengést és szembenállást, ami az úgynevezett „disszimiláció” kérdésében támadt a kongresszuson.

Múlt héten „Új szó a zsidókérdésre” című cikkben foglalkoztunk a disszimiláció fogalmával. Eszerint az áthasonulásnak, a néptöbbségbe felszívódásnak, vagy egyáltalán bármely népbe való vegyülésnek az ellentéte a disszimiláció. Vagy egy meglevő népi különállásnak a megtartása, vagy a volt együttélésből és elvegyülésből a bekeveredett másik nép különválása. A népkisebbségi kongresszuson ezt a folyamatot a német csoportok nevében Roth Hans Ottó elvileg jogosultnak minősített. Maga a kongresszus pedig úgy határozott, hogy disszimiláció esetén is a disszimilált új népcsoportnak a népkisebbségi eszme nyek által megkívánt emberi jogok kijárjanak. (Ezt különben a németek is odatették a maguk álláspontjáról szóló kijelentéshez.)

A népkisebbségi kongresszus zsidó csoportjai Németország elleni határozatot akartak hozatni az ottani antiszemita kormányzati intézkedések miatt. A kongresszus e kívánattal szemben megmaradt azon a kezdet óta valott állásponton, hogy egyetlen állam ellen se fordul megbélyegző határozatokkal. A kérdésekkel csak elvi elvontságban foglalkozik, s ekként igyekszik a népkisebbségi kérdésben a felvilágosítást és meggyőződésekre hatást terjesztetni. Hogy így a kongresszus nem mozdult ki elvi magaslatából, azért a zsidó csoportok otthagyták a kongresszust.

A berni népkisebbségi kongresszusnak ezekről a jeleneteiről Jakabffy Elemér a Keleti Újság és a Nagyvárad útján beszámoló ad. A beszámolóban azt is elmondja, hogy a népkisebbségi kongresszus magyar csoportjai a disszimilációs határozatot megszavazásától tartózkodtak. Ellenben csatlakoztak Kurt Schinszky egyetemi tanárnak, az orosz kisebbség képviselőjének az antiszemita elítélésére vonatkozó nyilatkozatához. Jakabffy beszámolójával szemben az egyidejű külföldi sajtótudósítások kiemelik, hogy Kurt Schinszky kijelentése a disszimilációs határozathoz is hozzájárult, de hozzátoldotta az antiszemita elítélését. Eppen e kifejezett hozzájárulásra utalva Wilfan elnök meg is állapította, hogy a disszimilációs határozatot az ülésen együttmaradt minden csoport elfogadta; tehát a magyar csoportok is.

Jakabffy szerint a magyar csoportok e hozzájárulástól mindvégig tartózkodtak. Ezt éppen azért is hozza köztudomásra, mert a Magyar Párt kisebbségi szakosztályát összehívati kívánja, hogy ott felelősségre vonhasák a Bernben járt magyar kiküldötteket, ha „közvéleményünk” nem helyesli az ő eljárásukat.

Jakabffy egyúttal úgy is tünteti föl a

disszimilációs álláspontot, mint jogadást egy kisebbségi kongresszuson a többség számára, hogy az *más* népből (nem magából) elkülöníthessen népcsoportokat. Fel is hozza, hogy éppen a romániai magyarsággal szemben tízennégy év óta alkalmazzák a kormányok a zsidók lefaragását, ami egyenlő a disszimilációval. És Jakabffy a beszámolója végén menetetegő hangon mondja a németek felé, hogy velük a barátságot továbbra is tartani akarjuk. „Amit tettünk — mondja, — nem ellenük irányult, de viszont nekik is be kell látniuk, hogy mi föltétlen követjük nem lehetünk, amikor ezzel egész politikai multunkat tagadnánk meg.”

Jakabffy Elemér munkássága és érdemei iránti teljes elismerésem mellett is megállapítom, hogy ahogyan ő feltárta ezt a kérdést, az fogalomzavarra vezet. Fogalomzavarból is származott.

A német csoportok az asszimiláció, az áthasonulás ellentétéként helyeselték a disszimilációt, az elkülönülést. Ez nem jogadás semmiféle néptöbbségnek, hogy egy *más* népre rámenjen, s abból lefaragásokat csináljon. Az elkülönülés helyeslése csak annak az elismerése, hogy annak a bizonyos néptöbbségnek, vagy akár népkisebbségnek is jogában van *magából* azt lefaragnia, amit nem érez magába tartozónak. Ez a *magam* népi tartalmának az átérzése, az aszerint való belső elrendezkedésem és aszerint való külső föllépésem, ami mind beletartozik a népi önrendelkezésbe. Lényeges része ennek az önrendelkezésnek.

Egy népnek jogában áll más népet is magába fogadni, de nem kötelessége. Ezen az elven alapul az, hogy az államok válogathatnak a bevándorlóknak s elfilthetnek beköltözéseket. A székelyeknek is volt egy nemzeti törvényük, amely azt mondotta: székely az, aki annak született és akit a székely nemzet saját tagjának elfogad. Mult és jelen népjoga egyezik tehát abban, hogy egy nép a maga ösztetelét maga állapíthatta meg. Ebből következik az az életjog is, hogy *magától* másokat elkülöníthet, vagy *magát* másoktól elkülönítheti.

Megint más az, ha egy néptöbbség kormánypolitikája a vele egy államban levő népkisebbségeket fogyasztani akarja, s velük szemben elkülönítéseket erőltet. Ez nem az a disszimiláció, amit *magam* az érdekelt nép akar. Ez csak önkény, amit *más* akar azzal a

Kincsestár

Minden tárgyról mindenkinek.

I. sorozat:

Szinyei József: A magyar nyelv.
Weis István: A magyar falu.
Sik Sándor: A cserkészlet.
Genthon István: Budapest multja és művészete.
Lukács Károly: A Balaton.
Fitz József: A könyv története.
Babits Mihály: Dante.
Schenk Jakab: A madarak.
Steiner Lajos: Az időjárás.
Mosonyi János: Idegrendszerünk.
Burger Károly: Az egészséges nő.
Szöllőssy Lajos: A táplálkozás.

A könyvek ára igen szép kartonkötésben darabonként 25 lei, egész vászonkötésben 40 lei.

Egy teljes sorozat megrendelése esetén portómentesség.

ERDÉLYI LAPOK KÖNYVOSZTÁLYA.

néppel szemben. Ezt az önkényt nem lehet azonosítani azzal az esettel, amikor egy népben az addig együttélt népelemek közül vagy egyik, vagy másik, vagy mindkettő az elkülönülést *saját elhatározása* folytán viszi végbe.

A berni kongresszuson a német csoportok ezt a *belülről jövő* saját elhatározást mondották jogosnak. Jakabffyk viszont csak a névelmező erőltetésekre gondoltak s más hasonló önkényeskedésekre, amelyek *külről jönnek* az illető népre. Ez az utóbbi azonban nem elkülönülés, hanem elkülöníttetés, nem disszimilálás, hanem disszimiláltatás. Nem népjog, hanem népjogtalanság.

Megenged Jakabffy Elemér, ha figyelmzemletem erre a két fogalom közötti különbségre.

Ha ezt a különbséget meg nem tesszük, úgy az önként való, szabad elhatározású disszimilációt kárhozzatjuk. Ezzel pedig az asszimilációt helyesljük. Tehát azt, ami a népkisebbségek eltűnésének és eltűntetésének a módszere. Népkisebbségek ilyen nem helyeselhetnek, ha egyes esetekben megmagyarázhatónak tartanak is. De éppen az új fejlődések arra irányulnak, hogy minél kevesebb asszimiláció lehessen s a kisebbségi népek is a népetel teljességéhez hozzájussanak.

Azért a kisebbségi szakosztályt Jakabffy

Elemér összehívhatja. Ott köszönetet és elismerést fogunk szavazni nekik, hogy értünk fáradoztak odakinn Bernben. Felelősségre se vonjuk őket, mert nincs miért.

A disszimiláció kérdése azonban olyan fontos probléma, amit személyi kérdésekbe és bizalom-nyilvánításokba belecsomagolni nem lehet. A kisebbségi magyarságra nézve társadalmi elhelyezkedések függnek attól, hogy milyen elosztásban van meg benne a saját ősi népeleme és a befogadott népeleme. Igenis, ránézve is sorsdöntő kérdéssé válhatik, vagy máris az, hogy disszimilációkat vegyen igénybe. Különben is a zsidók részéről a disszimiláció már évek óta erősödőben van a kisebbségi magyarsággal szemben, s ennek megvannak a maga tiszteletreméltó okai. Ennek a ténynek is le kell vonni a következményeit.

Nem egymásba keveredve, hanem külön-külön kell magunkat megtalálnunk.

Mélyseges belenézés kell az életünkbe. Ebből a szempontból életviszonyainkat, társadalmi tagozódásunkat, ifjúságunk részére a saját életkeretünk kenyerlehetőségeit nem gondoltuk végig. A Magyar Párt marosvásárhelyi gyűlése se adott ebben az életkérdésben elhatározást, s Bernben se dönthettek róla. A magunk népkisebbségi szakosztálya se elengedő a döntésre, tehát annak a szavazása se helyettesítheti a választ a nagy életkérdésre. Ez életkérdést egész drámai erejével bele kell vennünk népünk tudatába, s onnan kell várunk a választ. Jöjjen mindenirányú, böles, tárgyilagos és tisztaszívű megbeszélések után, kiérlelt népi meggyőződésből a döntés.

Es aztán nem a politikai mult az irányadó ebben a kérdésben, mert a mult politikája a mult szükségleteihez alkalmazkodott. A jövőben a jövő szükségleteihez kell alkalmazkodni. Így kívánja ezt az élet logikája.

P. Pfeiffer Pancratius marad a szalvatorlá-nusok rendi generálisa. Temesvár. Saját tud. A szalvatorlá-nusok római tanácskozásán résztvevő temesvári rendtagok azt az értesítést küldték, hogy a rendi nagykáptalan P. Pfeiffer Pancratius eddigi rendi generálisa újra megválasztotta s a pápa a választást jóváhagyta. P. Pfeiffer már tizenkét éven át viselte a generálisi tisztelet, azonkívül pedig ezt az időt megelőzően, még a rendalapító P. Jordan Ferenc idejében, hat éven át, mint a rendi generális vikáriusa működött.

A tragédia premierje*

— Tóth Imre emlékirataiból —

Madách nagy művének színrehozatalával, mint rendező először édesatyám próbált foglalkozni. El is készültek erre vonatkozó jegyzetei, már hozzá is kezdett a rendező-példány feldolgozásához, amikor betegsége és halála kiragadták kezéből a terv végrehajtását. Azután sokáig nem gondolt senki arra, hogy az *Ember tragédiája* színpadon megjelenjék. Paulay azonban, amint nekem többször is mondta, mindig foglalkozott a gondolattal, hogy Madách művét közvetlenül vigye a közönség elé s a színpad ragyogásán és élő szaván keresztül tegye népszerűvé a magyar költészetnek ezt a nagy alkotását.

— Mindig éreztem — mondta nekem egyszer a próbák közben, — hogy az *Ember tragédiája* igenis színpadra való! De nem tudtam, hogy hol fogjam meg. Most már tudom és azt hiszem, hogy menni fog.

Hogy aztán ment is vagy harmadfél-száz-szor a rákövetkező negyven év alatt.

A régi kedves terv megvalósításához Paulay 1883 elején fogott hozzá. Először a scénáriumot csinálta meg, amin majdnem két hónapig dolgozott. Majd kiosztotta a szerepeket s megbeszélte az előadást a főszereplőkkel.

* Az Ember tragédiája előadásának 250-ik és az első előadásának 50-ik évfordulója alkalmából

Akkor azután nekiült a rendező-példánynak és az utolsó pontig, a legkisebb részletekig kidolgozta, akár egy partitúrát. Erdemes megnézni ezt a könyvet, milyen csodálatos biztonsággal, mennyi intuícióval, milyen gazdag feltalálással és milyen minuciózus pontossággal készítette ezt el Paulay Ede. Nekem bizony, nagyon sokat volt a kezemben, hiszen az első előadástól kezdve évtizedeken át én vettem át a rendezést és volt a kezemben sok száz más rendező-példány is, de ilyen tökéleteset, szakértő ember számára ilyen világosat, ilyen tömöret és mégis ilyen részleteset nem láttam soha. A bemutatót Paulay szeptember 21-re tűzte ki, de a próbákat már vakáció előtt megkezdte. Bizony, ezek érdekes próbák voltak. Az olvasópróbán a színészek legnagyobb része könyv nélkül mondta a szerepet, a rendelkező próbán pedig az igazgató-rendező szinte bele sem nézett a maga példányába, mert már kívülről tudta ő is az egészet a legkisebb részletekig.

Akkor azután nekifeküdt Paulay a színpad kiállításának, a díszletek, a jelmezek dolgának. Csakhogy amilyen gazdag volt akkor a Nemzeti Színház színészletekben, olyan szegény is volt ám a külsőségekben. Már pedig Paulay az akkori viszonyokhoz képest fényesen akarta kiállítani az *Ember tragédiáját*. Három hónapig dolgozta meg az inténdást. Podmaniczky Frigyes bárót ennek az érdekében. Kapacitálta, gyúrta, kérlelte, nyegelte, terrorizálta és szekirozta napról-napra, amíg végül megvolt a nagy eredmény. Podmaniczky keresztülvitte a minisztérium-

ban, hogy engedélyezzenek erre ezeröttszáz forintot. Akkor Paulay újra hozzákezdett a kapacitálásához és még kiszorított hozzá öt-száz forintot. Kétezer forint azonban nem volt elég ahhoz, hogy a darabot teljesen ujonnan állíttassuk ki. Paulay akkor végigbújta az egész díszletárt és az egész jelmeztárt. Engem vitt magával. Egyenkint néztünk ott végig minden darabot. Ebből ezt lehet csinálni, abból amant. Vagy két hétig tartott ez a szemle, akkor Paulay elővette az öreg Lehmant, a híres díszletfestőt és napokon át ült vele s csinálta a terveket, amiknek a legnagyobb része abból állt, hogy lehet a régi díszleteket összeeszkabálni, átalakítani, átfesteni úgy, hogy a közönség elbámuljon rajta és ehhez a nagy költői műhöz s a nagyszerű színészeknek méltó keret legyen belőlük.

Szeptember első napjaiban már nagyban folytak a próbák. Dél előtt a nagy színpadon Paulay próbálta a darabot. Előtte én a házi színpadon fönt a néma jelenéseket. Délután díszletpróbák, világítási próbák, később jelmezpróbák. A tömegjelenések próbái mindig előbb voltak a rendező próbánál, amelyre nekem azután már készen kellett lehozni a néma személyzetet. Az öreg úr néha feljött ezekre a próbákra, tett egy-két megjegyzést, — de csak nekem a próba végén — azután ment le a szereplőkhöz. Amikor azonban az athéni jelenésre először vittem le a néma személyeket s először próbáltuk el a nagy színpadon a többi szereplővel együtt, Paulay a jelenet után oda intett a rendezői asztalához, ami ott állt hagyományos helyén, a színpad

A két liberális párt vezére királyi kihallgatáson

A külföldi hitelezők mégis tárgyalásba kezdenek. — Egyezkedések Mihalache és a miniszterelnök között. — Fontos minisztertanács

Szinaja. Saját tud. Különös figyelmet kellett, hogy a két uralkodó kivel beszélgetett hosszabban az ünnepségek folyamán. Mindkét uralkodó a formalitásokon túlmenően beszélgetett Vaidával, Ducával, Anghelescuval, Bratianu Györggyel, Vaitoianu tábornokkal. Sándor király szerdán kihallgatáson fogadta Ducát és Gheorghe Bratianut.

Szinaja. Saját tud. A keddi nap folyamán megérkezett Szinajába a kedvezőtlen hír, hogy a külföldi hitelezők képviselői nem jelentkeztek a tárgyalások felvételére, ami azt jelenti, hogy visszautasítják az alkudozásokra vonatkozó román ajánlatot.

A délutáni órákban úgy volt, hogy a visszautasítás következtében a román kiküldöttök hazatérnek Párizsból és Romániának nincs többé semmi mondanivalója az ügyben. — egyszerűen tartani fogja magát a februári megegyezéshez, amelynek értelmében a román állam a költségvetési év végéig három és félmilliárdot kell, hogy megtakarítson, következőképp Románia semmit sem fizet külföldi adósságok törlesztéseként a második félévben, mert hiszen az első félévben százszázalékosan mindent kifizetett.

A késő esti órákban azonban újabb jelentés érkezett Párizsból. Eszerint a francia hitelezők egyesületének egyik vezető személyisége tegnap Párizsba érkezett és érintkezésbe lépett a román küldöttség tagjaival.

Maga Madgearu is tartózkodóban nyilatkozott a késő esti órákban Románia követei magatartására vonatkozólag. Kijelentette, hogy még nincs birtokában az ügy összes adatainak s ettől függ, mi a teendő Románia számára.

Kormánykörökben vitatják a kérdést, hogy a külföldi hitelezőkkel való végleges szakítás esetén valóban érdemes-e még az idegen szakértőket az országba hívni? Nem lehetetlen, hogy a hitelezők visszautasító magatartása a genfi egyezmény alkalmazásának ügyé-

ben közelebb hozza a kormányt Mihalache felfogásához.

Szinaja. Kiküldött tudósítónktól. Az ünnepély tömött programja kevés időt és lehetőséget nyújtott tegnap arra, hogy politikai események is történjenek Szinaján.

Mégis voltak akciók és megnyilatkozások, amelyeknek nagy jelentőséget tulajdonítanak. Így a nemzeti-parasztpárt két vezetőembere, Potarca és Costachescu volt miniszterek megkísérelték a közvetítést Vaida és Mihalache között, aki a külföldi szakértők kinevezésének kérdésében makacsul megmaradt eddigi álláspontja mellett. Még Titulescu is időt szakított, hogy tanácskozzék a volt belügyminiszterrel és más meggyőződésre bírja, de minden kísérlet és igyekezet hajótörést szenvedett Mihalache ellenállásán.

— Miért jöjjenek a külföldi szakértők az országba, — mondja ő, — hogy megállapítsák a fizetéseket? Azt jól tudjuk

Török miniszterek látogatása Szófiában.

A Balkánon igen fontos változások vannak folyamatban. Az egyes különálló országok szövetségi politikájában. Miniszterelnökök és külügyminiszterek látogatják meg egymást szerződések és szövetkezések lehetőségének megteremtése céljából. Képünk a török miniszterelnök, Ismet pasa és a török külügyminiszter Rudji bej fogadtatását ábrázolja a szófiai pályaudvaron.

bal sarkában. Azt hittem, valami kifogása van és bizony bensőmben kissé megszeppenve léptem eléje, ő azonban mosolygott:

— Jól van, Didi — mondta, — hanem azután a többi is így menjen! — tréfásan megfenyegetett a rendezői ceruzával.

Bizony jól ment a többi is s mire a jelmezes főpróbákig értünk, az egész darab, ahogy mondani szokás a színháznál: „készen állt”.

Az egyik jelmezes főpróbán észrevettem, hogy a paradicsomon kívüli jelenet előtt Jászai Mari bejött a színpadra és ledobott a földre egy hosszú, gyönyörű pávatollat.

— Hát ez mit akar ezzel? — kérdeztem magamban és vártam, hogy mi fog kisülni belőle. Jászai pedig a jelenet alatt, amikor Ádám és Lucifer hosszú szótusa van, amikor a férfi a legsúlyosabb kétségekkel, a legszörnyűbb gondolatokkal vívódik, a kísértő Gonosz pedig minden hatalmával és ékesszólásával próbál föléje kerekedni — a súlyos nagy gondolatokkal terhes dialógus alatt Jászai — Éva ott ült a földön unottan, rosszkedvűen, mit sem figyelve Ádám tusakodására. Azután egyszerre észrevettem valamit, az arca felderült, előrenyúlt a karjával és felemelte a földről a pávatollat. Elkezdte nézegetni, gyönyörködve simogatta, közelvette az arcához, megragyogtatta a napsugárban s azután egyszerre felcsillant a szeme, a szája boldog mosolyra derült s a pávatollat — hírtelen beletűzte a hájába. Az első fejdísz — az első asszony, Ádám és Lucifer ezalatt tovább dörgették egymás

felé a nagy gondolatok súlyos mondatait. Éva pedig mosolygott és mint egy gyerek, boldogan örült — az első divatnak!

Mikor a jelenetnek vége volt, elragadtatásban odaszaladtam Jászaihoz és kezét csókoltam neki.

A legkisebb szerepeket is nagy művészek játszották. Prielle Kornélia a londoni jelenésben azt az öreg asszonyt adta, aki az ibolyás leánytól leánya sírjára vesz virágot. Az egész szerep egy mondat, de Kornélia olyan lelkiismeretességgel, olyan drukkál játszott, mint akár magát Lecouvreur Adriennét.

A három arkangyalt a Nemzeti Színház akkori három fiatal, nagyreményű színésznője játszotta: Fáy Szeréna, Csillag Teréz és Adorján Berta. Adorján Berta azonban nem sokáig, mert 1884-ben Paulay Ede elvette feleségül és akkor ő visszavonult a színpadtól.

Jászai akkor szépségének teljében tündökölt, művészetének gazdag változatosságával s páratlan átéléssel játszotta meg Éva alakjának minden változatát. A mindig más és örökké egy asszony mindenik alakjában, az egyetlen londoni képet leszámítva, amely az ő egyéniségéhez sehogy sem vágott, tökéletes volt Jászai. Nagy Imre Adámja gyönyörű, biblikus fenségű, hatalmas és megrendítő emberős volt. Gyenes László Luciferjét pedig a mai közönség is jól ismeri, hiszen haláláig is játszotta, mint a legjobb szerepét.

Paulay Ede gondos keze az utolsó próbákon is csiszolta, ötvözte az előadást, amelynek voltaképpen egész nagyvonalú lendülete és minden aprólékos részlete az ő lel-

mi nélkülük is! A Népszövetség ellenőrzésének a mai körülmények között semmi értelme sincs s olyan atmoszférát teremtene az országban, amely végzetes lehetne reánk nézve!

Mihalache Vaidával is találkozott tegnap és hosszabb ideig tanácskozott vele. Sorra vették az összes politikai problémákat, amelyek az utóbbi időben felmerültek s körülbelül egyet is értettek mindenben, de a külföldi hitelezők ügyében Mihalache ezáltal is hajlhatatlan maradt.

A helyzett így meglehetősen kritikus.

Mirto tréfásan így jellemezte azt:

— Az ellenség minden arcvonalon visszavonult, de a garnizonban nagyon rosszul állunk.

Szinaja. Saját tud. Szerdán este minisztertanács lesz Szinaján, amelyen mindenképpen Titulescu jelentést tesz a kisantant-konferencia tanácskozásainak eredményeiről s aztán megbeszéljük a külföldi hitelezők és szakértők problémáját.

kének álmodása volt s az ő nagyszerű, szuggesztív vezető szellemének hatása alatt állott. Paulay nem beszélt sokat, nem magyarázott hosszadalmasan, egy-két szóval mondta meg a véleményét, útasítását, vagy tanácsát, de abból az egy szóból az igazi színész egyszerre tisztába jött a hibával, egyszerre felfogta és megkapta az új és jó megoldást.

A bemutató, ahogy Paulay előre megálapította, szeptember 21-én volt, de Paulay a premieren kívül egymásután ötvetkező négy napra tűzte ki még az Ember tragédiáját, amelyet a közönségben már csak ezért is nagy érdeklődés előzött meg. Természetesen folyt eközben a sajtóban és közönségben titkos aknamunka is, nem is az Ember tragédiája, hanem Paulay ellen. Ha az igazgató akkor kudarcot vall, meg lehetett volna buktni! De érezték az ellenségek azt is, hogy megingathatatlan lesz a helyén, ha diadalt arat. Tudta ezt Paulay jól, de nem törődött vele. Ő mindig a maga útján ment. Álláshoz, méltósághoz ő nem ragaszkodott, csak a művész meggyőződéséhez, az elhatározott akaratához s a kimondott szavához, azokhoz igen! Mert Paulay nemcsak nagy művésze volt a színpadnak, hanem igazi férfias is az életnek, aki mindig bízott magában és ezért bízott benne is mindenki.

A premier estéjén azután az izgalom a színháznál igazán a tetőfokra hágott és még a díszítő munkásokra is átragadt. Amikor megnyomtam a csengőt, hogy a vasfüggönyt indítsák meg, Paulay egyszerre csak ott állt mellettem az ügyelői asztalnál és csöndesen

A szerb államegyház a vegyesházasságokat is a kisebbségek áttérítésére akarja felhasználni

Ha nem pravoszláv házastól ragaszkodik vallásához, fel lehet bontani a házasságot

Belgrádból jelentik: A nagyszerb propaganda egyik legailisabb vezére Roszics Barnabás, az új belgrád—karlócai pátriárka, aki valaha a konstantinápolyi orosz követség papja volt. Roszics pátriárka uralma óta egyik sérelmes intézkedés követi a másikat a kisebbségi egyházakkal szemben, amelyek pedig számszerűen az ország lakosságának nagyobb felét teszik ki. Roppant felzúdulást keltett most különösen katolikus egyházi körökben a szerb államegyház hivatalos lapjában, a *Glasznik*-ban megjelent szabályzat a vegyesházasságokról. Ez a szabályzat 1934 január elsején lép életbe és egyenesen hajmeresztő alkotmányértételeket tartalmaz. A szabályzat szerint olyan vegyesházasságot, amelyben egyik fél a pravoszláv egyház tagja, Dél-Szláviában csak az illetékes pravoszláv püspök engedélyével lehet kötni és csak a következő feltételek mellett: hogy ha a nem pravoszláv leendő házastárs házasságkötés előtt nyilatkozatot ad ki, amelyben kötelezi magát, hogy pravoszláv élettársának felekezeteit tisztelni fogja és vallási kötelemeinek gyakorlásában nem háborgatja, kiállít egy második hivatalos nyilatkozatot is, amelyben kötelezi magát, hogy a házasságból származó gyermekeket pravoszláv hitre keresztelteti; a pravoszláv fél is kiállít egy nyilatkozatot, amelyben kötelezi magát, hogy leendő házastársát igyek-

szik áttéríteni a görögkeleti hitre. A három nyilatkozat kiállítását követően meg a házasságkötés, de csakis görögkeleti lelkész előtt, annak templomában és ritusa szerint.

Külön pont intézkedik a szabályzatban arról, hogy a *vegyesházasságokból született gyermekeket csakis a görögkeleti vallásban lehet nevelni* és ha ezzel ellenkező megállapodás jött volna létre a szülők között, az

Nagy földrengés és pusztító vihar Olaszországban

Rómából jelentik: *Chieti* környékén borzalmas méretű földrengés pusztított. A vasúti közlekedés és telefon-összeköttetés ezekkel a vidékekkel teljesen megszűnt. Ennek tudható be, hogy a földrengésről szóló hírek csak az esti órákban kezdtek elterjedni, holott az első földlökések már kedden hajnalban kezdődtek. A keddi esti jelentés 10 halottról, 60 sebesültről és felbecsülhetetlen anyagi kárról számol be.

Katonaság és fasiszta milícia vonult ki a földrengés színhelyére, hogy megkezdjék a mentési munkálatokat. A tűzoltóság alá-

semmis. Kizárólag a pravoszláv egyházi törvénysek bonthatja fel az ilyen vegyesházasságokat s ennek döntése kötelező a nem pravoszláv félre is. Ha a házasságban a nem pravoszláv vallású házastárs pravoszláv házastársa kívánságára nem akar áttérni görögkeletinek, a házasságot a pravoszláv fél kívánságára fel lehet bontani.

Ilyen eszközökkel indítja meg újévtől a szerb egyház lélekalászási hadjáratát a délszláviai vallási és nemzeti kisebbségek ellen. A saint-germaini és trianoni szerződés biztosítja a háborítatlan vallásgyakorlatot minden elismert felekezet tagjai részére. Vajon a Népszövetség azt hiszi, hogy a szerb államegyháznak ez a most kiadott szabályzata összhangban van ezekkel a szerződésekkel?

támasztotta a megroppant épületeket, hogy a lakosság éjszakára menedéket találjon.

Rómából jelentik: Az Abruzzo-területen dúló földrengésről szóló újabb jelentések már 15 halottról szólnak, míg a sebesültek száma — a jelentés szerint — megközelítőleg sem állapítható meg. *Négy község teljesen elpusztult*. A földlökéseket gyengébben még Rómában is érezték.

Az olasz Rivierán kedden pusztító vihar vonult végig. Az előtörő vízár elöntött rengeteg épületet. Három ember a lakásán fulladt meg.

Magyar-nap Végváron

Temesvár. Saját tudósítónk jelentése: Igen sikeres magyar napot tartottak Végváron a temesvári és megyebeli magyarság jelentős részvételével. Az ünnepséget a Magyar Párt és a Bánsági Magyar Gazdasági Egyesület rendezték, a rendezők élén Valkay György végvári magyarpárti elnök és G. Tóth János gazdaköri elnökök álltak. A Magyar Párt bánsági tagozatának elnöksége részéről Kakuk János dr. alelnök s a Magyar ház részvételtársaság elnöke jelent meg számos vezetőségi taggal. A vendégeket lovasbandérium és a végvári magyar ifjak zenekara fogadta. A református templomban istentisztelet volt, amelyet az éppen egyházi vizitációt tartó Szabolcska László dr. temesvári főesperes vezérelt. Keresztes József resicai és Orth Imre végvári lelkészekkel. Közreműködött a Temesvári Glória Dalegylet Leviczky György karnagy vezetésével. Az állatkiállítás ünnepélyes megnyitása következett. A következő gazdák állatait díjazták: Kovács Sándor, Székely István, Korsós Ádám, Kovács András, Valkay György, Bujdos János, Kiss Sándor (Sósd), V. Szabó István (Mosenica), Michels Ferenc (Móricföld), Szőke Sándor, Arató Sándor (Ujmosnica), Korsós Ádám, Demeter Domokos, Tóth János, Miskovics György, Baja Sándor, Both Károly. Bankett, majd lovasverseny következett. Ennek nyertesei Haaj István, Eszteró István, Tóth József. A magyar gazdakör délutáni diszközgyűlése emelkedett hangulatban folyt le. Kakuk János dr. után Páll György dr., a Magyar Párt bánsági főtájkára, Koppány Rezső a Bánsági Magyar Gazdasági Egyesület főtájkára, Kubán Endre szerkesztő és mások mondtak értékes beszédeket. Takács Kálmán, a Magyar Dalosszövetség bánsági kerületének alelnöke intézett még lelkes szót a megjelentekhez. Este a temesvári Glória hangverseny után táncmulatság következett.

A ma legidősebb könyve
Varga László S. J.
Uj társadalmi rend felé
Ara 25 lei és portó.
Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál.

Dr Gyárfás Elemér és dr Sulyok István beszámolója a csiki falvakban

Csikszereada. Saját tud. Dr Gyárfás Elemér csiki szenátor és dr Sulyok István képviselő vasárnap a falvakban keresték fel választóikat. Gyárfás szenátor Csikszentkirályon és Csikszentimrén számolt be eddigi parlamenti munkájáról. Dr Kovács Károly ügyvéd vázolta nagy vonásokban annak a jelentőségét, hogy a magyar parlamentárok személyesen keresnek kapcsolatot falusi választóikkal és hallgatnak meg minden sérelmet és panaszt. Gyárfás szenátor az adósságrendezi, adózási és iskolai törvényeket ismertette. Ez utóbbit a számtalan iskolai sérelem kapcsán. Cseke István földbirtokos felkérésére az utadói ügyekben is felvilágosítást adott. A népes értekezletet Kovács Balázs plébános zárószavai fejezték be. Dr Gyárfás Elemér szenátor Csikszentimréről Csikszentkirályra ment át, ahol szintén nagy lelkesedéssel fogadták. Dr Sulyok István képviselő Csikszentmiklós és Borzsova községekben hallgatta meg a választók panaszait. Utján dr Erőss Péter ügyvéd kísérte el. Borzsován panaszolta a lakosság, hogy ökirályságheli óvónő és tanító van az állami iskola és óvoda élén, egy szót sem tudnak magyarul, tehát semmi eredményt elérni nem tudnak. Dr Sulyok megígérte, hogy az illetékes miniszternél szót tesz az érdeklődő jelentékeny iskolai sérelmet. A csiki képviselők utjukat folytatják.

Ünnepélyesen konzekrálják az iskolánövérnek anyaházának templomát. Temesvár. Saját tud. Most volt két esztendeje annak, hogy Temesvárt retentő vihar látogatta meg, amely gyárkéményeket döntött le, házak tetjét vitte el s amelynek négy halálos áldozata is akadt. A Miasszonyunkról nevezett iskolánövérk zárdatemplomának egyik toronykeresztjét is letörte az a vihar. Ezt a toronykeresztet most renoválják s egyúttal kívül-belül alapos tartarozást végeznek az épületen. Annál inkább, mert a templomot december 8-án, a szeplőtelen fogantatás ünnepén ünnepélyesen konzekrálja Pacha Ágoston dr. megyéspüspök. A templomot 1896-ban építették s eddig csak megáldva volt.

MEGJELENT!

Sándor Imre: **KAT. IFJUSÁGI IMAKÖNYV**

II. KIADÁSA

Középkölés számúra egyedül imakönyv egész Erdély területén 440 oldal, szép egész vászonkötésben, arany nyomással.

ÁRA: 60 LEI

Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál.

megszólt, rámvette nagy szelid szemét, amelyben két könnyecsepp ragyogott:

— Mit gondol, Didi — kérdezte halkán, — nem lesz itt semmi baj?

— Nem lesz semmi baj, igazgató úr — mondtam én fiatalos lelkesedéssel.

Az öreg úr megkönnyebbülten felsóhajtott és elmosolyodott:

— No akkor jól van, jól van, csak vigyáznunk kell! — Azzal eltűnt.

És elkezdődött az előadás. Az első kép végén már éreztük a siker forró lehetőségét, amely beáradt a nézőtérre. A paradicsom képében már nyíltzini taps is volt, a harmadik szín után pedig percekig tartó tomboló, viharos taps. A közönség hangosan hívta Paulayt. A színészek már vagy tízedszer hajoltak meg a függöny előtt, de Paulay még nem jött. Az elragadtatott közönség azonban mindenáron látni akarta s csak úgy zúgott a kiáltás a nézőtérre:

— Paulay! Paulay! Paulay!

Az öreg ott állt a színpadon, kipirulva az örömtől s könnyesen szorongatta Jászai és Nagy Imre kezét. De nem akart kimenni. Én is odamentem hozzá, odanyújtottam neki a rendezői példányt és kértem én is, hogy menjen ki. Jászai, Nagy Imre és Gyenes is nógatták, végre engedett. Átvette tőlem a könyvet, kiment és meghajolt. S amikor visszajött a függöny elől, ekkor mindenki érezte a színháznál — de érezte a nézőtér is, — hogy Paulay győzött és soha többé a helyén senki meg nem ingathatja.

Feltű

Az olasz követségi

Genéből je...
külgyminiszter...
külgügyi állam...
ta meg. Doll...
viszonozta.

A Népszöv...
kedre hirdete...
mert nem aka...
sebb államok...
nagyhatalmak...
Ezek viszont a...
kódtak attól...
tegyenek. Így...
jelligő tanácsk...

Beck leng...
delegátusoknál...
Neurathal tar...
gatta a német...
legátus. A kés...
és Göbbelsnél...
és Aloisi tett...
zás másfél óra...

Genéből je...
ben bizonyos...
kozta ezt a h...
Olaszország m...
mintha ők a f...
intézése érdek...
egyezeses béke...
gatja a népsz...
harciaságáról...
gandaminiszte...

A francia...
mal figyelni a...
mind mozgalm...
dótságnak az...
közömbösen m...
francia lapok...
dalom az olas...
léte miatt.

A *Matin*...
Göbbels" (igy...
sárnap vad k...
ellen.

Az *Intran*...
azt írja, hogy...
ha csupán...
lenne szó és...
aláírója a ve...
szág pedig, —...
tatott nagy r...
és ha arról s...
kulisszák mö...
a revízió elől...
egyezménye...
megváltotass...

Feltűnő találkozások Genfben

Az olaszok külön tárgyalásai. Német—lengyel tanácskozások. A feszült légkörben nem mernek felszólalni

Genfből jelentik: Kánya Kálmán magyar külügyminiszter kedden előbb *Suvich* olasz külügyi államtitkárt, majd *Dollfuss* látogatta meg. *Dollfuss* a látogatást a déli órákban viszonzta.

A Népszövetség politikai főbizottságának keddre hirdetett ülését el kellett halasztani, mert nem akadt senki, aki felszólaljon. A kisebb államok képviselői ki akarták várni a nagyhatalmak megbízottainak felszólalását. Ezek viszont a mai feszült atmoszférában óvakodtak attól, hogy politikai nyilatkozatokat tegyenek. Így a keddi nap csupán bizalmas jellegű tanácskozásokkal telt el.

Beck lengyel külügyminiszter a német delegátusoknál tett látogatást s *Göbbels* és *Neurath*tal tanácskozott. Ugyancsak meglátogatta a német megbízottakat *Motta* svájci delegátus. A késő délutáni órákban *Neurath* és *Göbbels*nél a két olasz főmegbízott: *Suvich* és *Aloisi* tett látogatást. Ez utóbbi tanácskozás másfél óra hosszáig tartott.

Genfből jelentik: A Népszövetség körében bizonyosfokú izgatottság észlelhető. Fokozza ezt a hangulatot az a körülmény, hogy Olaszország megbízottairól az a hír terjedt el, mintha ők a fegyverkezési kérdés végleges elintézése érdekében föl akarnák vetni a meg egyezési béke eszméjét. Másrészt nagyon izgatja a népszövetségi körök régi alakjait a harciaságáról ismert *Göbbels*, német propagandaminiszter jelenléte.

Göbbels, a nagy mumus.

A francia sajtó egyre növekvő aggodalommal figyeli a genfi bizalmas tanácskozások mind mozgalmassabb jelenségét. Az angol küldöttségnek azt vetik szemére, hogy teljesen közömbösen nézik ezeket a tárgyalásokat. A francia lapokban is visszatükröződik az aggodalom az olaszok törekvése és *Göbbels* jelenléte miatt.

A *Matin* azt híreszteli, hogy a „rettenetes *Göbbels*” (így írja a francia lap!) a jövő vasárnap vad kirohanásra készül Franciaország ellen.

Az *Intransigeant* genfi külön tudósítója azt írja, hogy az angolok úgy tesznek, mintha csupán német—francia viszálykodásról lenne szó és mintha Anglia nem lenne egyik aláírója a versaillesi szerződésnek. Olaszország pedig, — folytatja a lap — sohasem mutatott nagy rokonszenvet a Népszövetség iránt és ha arról suttognak, hogy Olaszország a kulisszák mögött valamire készül, — ez csak a revízió előkészítése lehet. A négyhatalmi egyezményrel is az volt a célkitűzése, hogy megváltoztassák a szerződéseket. Kétségtelen,

hogy Olaszország a Népszövetségen kívül akar eljárni.

A lap végül biztatón arra mutat rá, hogy a kisantra mindenkor számíthat Franciaország.

Lengyel—német békülékenység.

Népszövetségi körökben élénk feltűnést keltett *Beck* lengyel külügyminiszter és

Érdekes tanuvallomások a birodalomgyűlési palota gyujtogatójáról

Két külföldi újságíró látogatása Lubbe börtönében. Hazug hírek a börtönbeli ostromozásokról és a lassú mérgezésről

Lipséből jelentik: A Lubbe-ügy szerdai tárgyalásának megkezdése előtt közölték, hogy kedden délután két külföldi újságíró engedélyt kapott az elnöktől Lubbe meglátogatására. Lubbe ez alkalommal meglepően élénken viselkedett.

Az elnök a tárgyalás megnyitásakor elrendeli a két újságíró tanuskodását. Közli Lubbéval, reméli, hogy ezután érthetőbben fog felelni és viselkedni.

Lubbe érthetetlenül ismét habozó lesz és csak annyit mond elgondolkozva:

— Igen.

Soederman stockholmi újságíró hallgatják ki először. Elmondja, azért kereste fel Lubbét, mert külföldön azt a hírt terjesztették, hogy Lubbét a börtönben ostromozzák, injekciókat adnak neki s azért látszik olyan elfogultnak.

— Meggyőződést szereztem — mondotta a tanu, — hogy jobban bának velem, mint más fogollyal. Mikor megkérdeztem tőle, mi igaz ezekből a hírekből: nevetett. Kértem, vetkőzzék le. Meztelen testén bántalmazásnak nyomait sem láttam, csupán annyit észleltem, hogy erősen lefogyott. Kértem, hogy az altestét is mutassa meg. Vonakodott. Kiküldtem mindenkit, mire levetkezett. Meggyőződtem, hogy minden hír hazug. Kérdeztem ezután tőle: jól érzi-e magát? „Igen”-nel felelt. „Lelkileg is?” — kérdeztem. „Mi az, hogy lelkiileg?” érdeklődött. Magyarázatomra azt válaszolta, hogy „Igen. Így is jól érzem magam.”

Elnök (a tanuhoz): Kérdezte öntől a vádlott, mi célból vizsgálja meg?

Tanu: Igen. Az egész dolog iránt nagyon érdeklődött.

Elnök: Vagyis másképpen viselkedett, mint itt.

Neurath német külügyminiszter találkozása. A német hivatalos jelentés szerint a két külügyminiszter nyíltan megvitatta az összes függőben levő német—lengyel problémákat. A német kommunikénél valamivel többet tartalmaz a lengyel jelentés, amely szerint arról tárgyaltak, hogyan lehetne megjavítani a két szomszédország közötti légkört.

Henderson karácsonyra békét remél.

Genfből jelentik: *Henderson*, a leszerelési értekezlet elnöke kijelentette, hogy az értekezlet főbizottsága október 16-án ül össze.

— Remélem. — fűzte hozzá kijelentéséhez. — addig sikerülni fog alapot találni a meg egyezésre. Ekként aztán karácsonyra elérkezünk az első állomáshoz.

Tanu: Benyomásom, hogy órákig lehetett vele beszélgetni, intelligens és logikus válaszokat adott.

Elnök (vádlott felé): Hallja, Lubbe, mit mond a tanu? Miért viselkedik itt másképpen?

Dr Sack védő kérde a tanut, igaznak bizonyultak-e a hírek, hogy Lubbének lassanható mérget főznek az ételébe?

Soederman: Semmi ilyesmit nem vettem észre. Kérdeztem többször, járnak-e be hozzá idegen hivatalnokok, evés-ivás után rosszul érzi-e magát. Mindezekre tagadólag válaszolt.

Ezután *Luegert* amszterdami újságíró hallgatják ki. Elmondja, hogy a vádlott egyhanguan viselkedett. „Igen”-nel, „Nem”-mel felelgetett.

Seufelt védő felteszi a kérdést a tanuhoz: Az előbb az irodából látta Lubbét sétálni. Élénken, vagy lehangoltan járt-e a vádlott?

Tanu: Testtartása normális volt, karjai természetesen lecsüngtek.

Dr Sack védő: Talán látta *Torglert* is. Milyen állapotban volt?

Tanu: Véletlenül láttam. Nem szereztem benyomást róla.

Ezután *Haissig* rendőrtisztet hallgatják ki. Elmondja, hogy első ízben Lubbe önmagától vallott be másik két gyujtogatót és érezhető volt vallomása során, hogy fanatikus ember.

* **A has teltsége, májtájéki fájdalmak, emésztési nehézségek, gyomorhúrur és sárgaság a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata által megszüntethetők és az agy, a szem, tüdő vagy szív felé irányuló vértólulások el-lensúlyozhatók.**

Változások a Dollfuss-kormányban.

Bairól-jobbra: dr Dollfuss szövetségi kancellár és hadügyminiszter, Major Fey alkancellár, Winkler dr volt alkancellár és Vaugoin volt hadügyminiszter. Az ujonnan átszervezett kormányt Miklas szövetségi elnök eskette fel.

Tizenkétéves családfenntartó

Janival a kapuban találkoztam. Villogószemű, hatéves fiúcska, felnőttekhez illő udvariassággal tessékkel a lakásuk felé. Lehet, hogy egy kicsit kinevelt magában, mert félek az udvaron táborozó féltucat kutyától, — de hát ehhez joga van. Viszont én sem tudhatom előre, hogy ezek a nyomortanyára összesereglett állatok milyen pontosan megérik azt, hogy ki jön jószándékkal és kinek van sötét terve. Például házbérkérés, vagy lakás-felmondás.

Akit keresek. Eröss Pityu nincsen otthon. Munkában van. Mert az örökösödési törvény alapján, ha a dinasztia feje meghal, az ország koronája, minden ügyes-bajos dolga a legnagyobb fiúra száll. Ezen az alapon örökölte Eröss Pityu, *negyedik elemít végzett „fiatal-ember” is egy nyolctagu család fenntartásának gondját és felelősségét.*

Apja, a fúrgekező favágó két hónappal ezelőtt meghalt. Kenyértelen árvaságra hagyva népes családját. Anyja vesebajos, állandó munkára képtelen, szomorú, szerencsétlen asszony. Csak olyankor ragyog fel az arca, ha gyermekein végignéz. Sanyi tizenegy éves, Józsika második elemista, Jani hatéves, még nem jár iskolába, Ilonka négy éves és Gyurika, a legkisebb alig múlt el kettő. Vele van a legtöbb baj. Ő bírja legnehezebben az éhséget. Sokszor kell miatta átmenni a szomszédba egy darab kenyérért. Pedig a szomszédban is elég vékonyan kell szelni a kenyeret: ott is szegény emberek laknak.

Amint az ember végignéz a tisztára mosdatott villogószemű, édes ki arcoskáján — hirtelen elrepi a nyomortanya dermesztő súlya. A gyermekek ártatlan, ragaszkodó tekintete, az ezer rongydarabból összeültögetett rendes ruháscskák, a tenyérnyi földes szobácska szegénységében is szinte vigasztaló tisztaság és rend, mind arról beszélnek, hogy nem lehet ezt a szerencsétlen kis emberbokrétát a testet-lelket ölő nyomornak átengedni.

A sarokban a hatvanéves nagyanya kicsi széken ülve, zöldbabot tisztít. Elfuló, asztmás hangon magyarázza:

— Most még könnyű! Egy kis veteményt, zöldséget innen is, onnan is kapunk! De mi lesz a télen...?

Vigasztalom: — Nem kell kétségbeesni, jó az Isten!

Az anya tervez: — Tetszik tudni, a piacon én istudnék árulni ezt-azt, ha volna egy kis pénzem, hogy a kertes gazdától beszerezsek eladnivalót. Néhány lei így mégis kerülne naponta. Jövőre már kertet bérelnék, megtudnánk azt dolgozni lassacskán a gyermekekkel és mégis tudnánk gondoskodni előre a télről... De most abból élünk valamennyien, amit a gyerek szerez a piacon, meg nekem is akad néha egy-egy hazavinnivaló csomag.

— Mit dolgozik a kislíú? — kérdezem. — Tanul valamit?

Könnyes lesz az asszony szeme:

— Hentesinas szeretne lenni, de nem veszik fel, mert még csak tizenkétéves és nagyon gyenge. Erössödni kell még egy évig.

Most 5 is csomagokat visz haza a piacról. Ez a keresete. Ismerik már jól a naceságák és van egynéhány jóismerős helye, ahová mindennap kell vinni valamit...

A Rimanóczy-rét jómesszire esik a váradvelencei sorompótól, de a gyerekek rendszeresen, mint az éhes madárfiókák gubbasztanak a sorompó mellett, úgy várják Pityut, aki pénzt hoz, amiből kenyér lesz, talán krumpli is, vagy éppen tepertő...

Eröss Pityu, az élet hős kis katonája vidáman, jókedvűen dolgozik a családjáért. Vézna kis alakját megaranyozza az őszi nap és arany rendjelet hullat a mellére egy útszéli akáca...

Igen, most még megaranyozza a nap, de mi lesz, amikor esontá dermed a föld, hóban botorkálnak az emberek és a piacról nem kell hazacipelni a jól megrakott kosarakat?...

Letartóztatták a temesvári ügyvéd-gyilkosság tettesének feleségét és leányát is

— A bűnügy újabb részletei —

Temesvár. Saját tud. Jelentettük, hogy Schira Miklós tönkrement vállalkozó a butorait elárverező dr Steiner Béla ügyvédet agyonlőtte. A rendőrség szerdai kihallgatásai során több, eddig ismeretlen mozzanat került megvilágításra. Schira Miklós kétségbeesetten igyekezett mindent elkövetni, hogy vagyonának utolsó emlékeit, a butorait megmentse. Többek közt rávette Gertschmayer György szállítót, akinek raktárbér és biztosítás címén tizenhatezer lejfel tartozott, hogy az — bár neki is követelése volt — szintén kérje az árverés elhalasztását. Felkért azonkívül egy **Almank** Antal nevű butorkereskedőt, vegye meg az árverésen a butorokat az ő számára, vele majd megegyezik később. Almank meg is jelent az árverésen, de sokalta a kiküldési árakat és különben is látta, hogy elszánt konkurenciára akad piaci ószeresek részéről, így kijelentette, hogy nem vesz semmit. Evvel még csak fokozódott Schira Miklós felháborodása. Schira különben most is kitart amellett, hogy Steiner dr ügyvédet nem akarta lelőni. Lövéldözésével — úgymond — mindössze annyit akart elérni, hogy a vevőket megfélemlítse, futásnak kergesse, hogy aztán így akadályozza meg az árverést, amelyet semmiképp nem tudott más úton megakadályozni. Ezzel szemben felesége és leánya egyértelműleg vallják, hogy amikor a raktárhelyiségben dr Steinerrel beszéltek, Schira hirtelen melléttük termett s izgatottan kiáltotta:

— Ez egy szívtelen ember!

S máris, anélkül, hogy bárki is megakadályozhatta volna, feleségét a kezében a revolver s a lövés eldőrdült. Megállapította a rendőrség, hogy Schira ezután folytatni akarta a vérengzést. A raktárból az udvarra lépett ki, ahol az árverés folyt s ahol a hivatalos

és mi lesz, amikor a kicsi szoba egyetlen ablakát dérvirág üli meg és nem lesz tüzelőfa, amelynek melege elűzze a jégvirágokat?...

Megint csak. — mint már olyan sokszor és sohasem hiába, — összeszeszem a két kezemet és azt mondom: — Nem kell félni, jó az Isten! Annyi ember szívében lakik az a könyörülő jó Isten, aki nem hagyja megroppanni Eröss Pityu vézna kis testét a csomagok terhe alatt és aki gondoskodik arról, hogy a csikorgó téli hidegben hat apró gyermek és két szerencsétlen beteg asszony a szeretet tüzenél melegedhessenek. A legcsodálatosabb adománynak is igen nagy az értéke és a kiadóhivatal készséggel továbbit akármit a sorsüldözött családnak. Közvetlen címe: *Eröss Sándorné, Rimanóczy-rét 6. szám.* Olvasóink nemeslelkű adakozása már igen sok holtvágányra siklott életű, szerencsétlen embernek adta meg a lehetőséget ahhoz, hogy munkás és Istenben bizó életet folytathasson. Bizom benne, hogy ez a kéresem is meghallgatásra talál.

Csűrös Emília.

személyeken kívül vásárlók és kíváncsiak nagy tömege volt együtt. Kinyújtott kezében a revolver, úgy hadonászott vele. És több tanu egybehangzó vallomása szerint erre odajött hozzá a *felesége* és a szintén jelenlevő dr Corcea Libertinre mutatva kiáltotta:

— Ezt kellett volna lelőnöd, mert ez az igazi gazember!

Corcea dr harmincezer leies követelése ügyvédi honorárium címén adódott.

Nemcsak Corcea, aki védekezéséért a botját emelte fel, hanem az összes megjelent ügyvédek, meg a nép is ijedten vette észre a revolvert az izgatott ember kezében s erre valóságos pánik tört ki. Az egyik ügyvéd egy éppen elárverezett szekrény mögé bujt, mindenki igyekezett menekülni, míg aztán a rendőr lefűllete a revolver embert. Érdekesen jellemezte a hangulatot Almank butoros a rendőrségen:

— Főnök úr, — mondotta, — mindannyian olyanok voltunk, mint az egerek: ki-ki szeretett volna hamarjában valami buvályukra lenni.

Tekintettel az asszony kijelentésére, hogy dr Corceát kellett volna lelőni, a rendőrség Schiránét is *örizetbe vette*, hogy különösen az eset előzményeit tisztázzák, nevezetesen, hogy a gyilkossági merénylet nem volt-e már előzőleg megbeszélve. Emiatt Schirák tizennyolcesztendő leányát is hasonlóképpen *örizetbe vették*, hiszen a leány is mindig exponálta magát s a multkorai árverésen nemcsak az ügyiratokat tépte el, hanem Steiner Béla dr kezét is megharapta.

Steiner dr holttestét felboncolták és megállapították, hogy a haláltokozó golyót a bal halántéka alatt mintegy másfél méternyire süttették el a fejétől. A golyó a bal halánték alatt hatolt be a koponyába, érintette az agyvelőt s így erős vérzést indított meg s a jobb halánték alatt a bőrben megakadt. Dr Steinert szerdán délután temetik a zsidó halottasházból.

A nők kincse

a dr. Szentpéteriné „AZ ÉN SZAKÁCS-KÖNYVEM” című szakácsművészeti könyv (IV. kiadás) 1000 oldal terjedelemben. A legnagyobb és legtökéletesebb szakácsművészeti könyv. 1000 darab recepten közli a modern szakácsművészet termékeinek leírását: Levesek, sülték, tészták, befőttek stb. készítését. A leírása olyan házias, hogy aki eddig soha sem főzött, az is tud általa főzni és jó ételeket készíteni. A Szakácskönyv ára díszkötésben 150 lei, fűzve 125 lei. Kapható az *Erdélyi Lapok* könyvosztályában és *Füssy József* könyvkereskedőnél Torda.

UJDONSÁG!

MOST JELENT MEG!

A nagynevű magyar rádió-szónok: **Dr. TÓTH TIHAMÉR** EGYETEMI TANÁR

Legújabb hatalmas műve:

A SZENVEDŐ ÉS GYŐZELMES KRISZTUS

című könyv most hagyta el a sajtót! Csupa erő, csupa lendület, csupa ragyogás az egész munka! :: Ara igen szép kartonkötésben 275 lei. :: Pénz előzetes beküldése esetén portómentesség!

„Erdélyi Lapok” könyvosztálya.

nyűgöző művészet hely írás fel. Az is temet Pe irodalmi gyobb la magyar az ott el nyozza. K tette. 187 László M is jennál lepítését Udvarhel meg. Min szélése, a meg a M időtől sü cikkei, n munkája régi Ma moldvai írásával dolgozott geiben s nül is.

Pr P gyei Ujsz ségeket n akit nagy fogadtak. ket szám a püspöki reket a b

Időjár jelentése várható.

Medd szerint az pen szep az ősznek köbetörés visszaaján sok helye azóta is 25 fokot, meteorológ tani. Am mostanáig lábán ne asszonyok tát élvezs időjárás

Máso cserezny fordult i csán a pesti tem pedig Ke tal Mihál kivirágzo ritják az

Lengy tkája. A adatai sz képpen o rög katól zsidó 10,5

HIREK

Központi szerkesztőség:
Oradea—Nagyvárad, Str. Regele Carol II. 5
Telefoni: 27.

Felelősszerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Cluj, Piața Unirii 13. — Telefon 502.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

1849
szeptember
28

László Mihály csángó író születése

Csiki székely családból származott és a bukovinai Istensegíts csángó községben született László Mihály novellairó. Amilyen leánygőző és tiszta színekből áll a székely népművészet, olyan üdék és tiszták a László Mihály írásai is, amelyekkel igen fiatalon tűnt fel. Az iskoláit Esztergomban végezte, az egyetemet Pesten és Bécsben s már ekkor feltűnt irodalmi munkásságával. Hamarosan a legnagyobb lapok munkatársa lett s 1875-ben a magyar kormány kiküldte Bukovinába, hogy az ott élő magyarok életviszonyait tanulmányozza. Később a Vasárnapi Ujságot szerkesztette. 1878-ban megalapította Budapesten a dr. László Mihály-féle főgimnáziumot, amely ma is fennáll. 1884-ben a bukovinai csángók telepítését kezdeményezte s röviddel ezután Udvarhely megye képviselőjévé választották meg. Mint író igen sokat alkotott. Első elbeszélése, a „Román leány” 1869-ben jelent meg a Magyarország és Nagyvilág-ban s ez időtől sűrű egymásutánban láttak napvilágot cikkei, novellái. A „Keleti testvérek” című munkája hosszú idő után elsőnek hívta fel a régi Magyarország közönségének figyelmét a moldvai és bukovinai csángókra s ezzel az írással igen nagy sikere volt. Hosszú ideig dolgozott különböző napilapok szerkesztőségében s igen sok írása jelent meg névtelenül is.

Pr. Pacha püspök Szentannán. Az aradmegyei Ujszentanna és Ószentanna összeépült községeket meglátogatta dr. Pacha Agoston püspök, akit nagy ünnepséggel, lámpionos szerenáddal fogadtak. A nyolcezer németajkú katolikus lelket számláló közönség apraja-nagyja megjelent a püspöki misén, amely után a püspök 1200 gyereket a bérmálás szentségében részesített.

Időjárás. A budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint derült, nappal igen enyhe idő várható.

Meddig tart a szép idő? A meteorológusok szerint az egyhónapos késő őszi időjárást éppen szeptember 21-én, amikor a naptár szerint az ősnek kellene kezdődnie, nagyarányú sírköbetörés váltotta fel, amely néhány óra alatt visszaajándékozta a nyár örömeit. Szombaton sok helyen a 30 fokot is elérte a hőmérséklet és azóta is mindennap meghaladja Budapesten a 25 fokot, vagyis azt a határértéket, amelyetől a meteorológusok a nyári napokat szokták számítani. Amíg tehát szeptember elejétől kezdve mostanáig úgynevezett nyári napunk egyáltalában nem volt, most szeptember végén, a vénasszonyok nyarán a nyári napok egész sorozatát élvezhetjük. Valószínű, hogy ez a kellemes időjárás eltart szeptember végéig.

Másodvirágzásba borult orgona, gesztenye és cseresznye fák. Budapestről jelentik: A melege fordult idő virágzásra buzdítja a fákat. Kalocsán az orgona virágzott ki másodszer, az újpesti temetőben egy gesztenyefa virágzik. Most pedig Kecskemétről kapjuk a jelentést, hogy Antal Mihály méntelepi gazda kertjében másodszer kivirágzott a cseresznyefa. Dús virágfürtök borítják az ágakat.

Lengyelország lakosságának vallási statisztikája. A legutóbbi lengyelországi népszámlálás adatai szerint az ország lakossága a következőképpen oszlik meg: római katolikus 63.8%, görög katolikus egyesült 11.2%, görögkeleti 10.6%, zsidó 10.5%, protestáns 3.8%.

Titulescu útja Törökországba

(Tudósításunk eleje az első oldalon).

Ezt a francia visszahúzóást azzal magyarázzák, hogy a francia külpolitika a németekkel szemben megindult diplomáciai csatározásra kívánja minden erejét összeszedni.

A szinajai konferencia a körülmények ilyen alakulását is messzemenően számbaveszi.

Feketetengeri paktum Törökországgal és Bulgáriával.

A konferencia egyéb részletei közt Titulescunak arról a bejelentéséről is tudnak, hogy ő október hónapban Ankarába utazik. Ezzel

egészen új kérdéskomplexum került megvitatásra és pedig főként a *feketetengeri paktum gondolata*, amely egyre határozottabb formában vetődik fel török és bolgár lapokban és amely a délkelet-európai államok egymáshoz való kapcsolatait új alapokra fektetné.

Természetesen ismételtlen foglalkozott a három külügyminiszter a magyar kérdéssel is, Benes gazdasági együttműködési tervének és a revíziós politika elleni állásfoglalás szükségének szempontjából.

A Budapesti Központi Papnevelő Intézet volt növendékeinek első nagy találkozója. Budapestről jelentik: A Központi Papnevelő Intézet volt növendékei folyó évi október 9-én tartják meg első nagy összejövetelüket Budapesten a Központi Papnevelő Intézetben. Dr. Tóth Tihamér egyetemi tanár, a Központi Papnevelő Intézet jelenlegi rektora ebből az alkalomból megleghangú körlevelet intézett az Alma Mater volt növendékeihez, akiket nagy szeretettel hív meg az első közös találkozóra. Tekintettel a várható igen nagy érdeklődésre, az intézet kormányzósága kéri a találkozón résztvevőket, hogy ily irányú szándékukat legkésőbb folyó évi október 4-ig levélben jelentsék a Központi Papnevelő kormányzóságának.

Kegyeltségsértés a kolozsvári temetőben. Saját tud. Keddről szerdára virradó éjjel Kolozsváron ismeretlen tettesek megrongálták a házsongárdi temető egyik legszebb síremlékét. Gróf Kuun Gézának, az erdélyi tudományos élet büszkeségének síremlékéről letördelték a bronzdíszítéseket és elvitték. A rendőrség nyomozza a kegyeltségsértő tetteseket.

Elfogatási parancs az írországi fasiszták vezére ellen. Dublinból jelentik: Az éjszaka folyamán véres zavargások voltak Dublinban. A kékingesek bezúzták több rak-tár ablakát, majd mikor a rendőrség közbelepett, közáport zúdították a rendőrökre. O'Duffy, az ír fasiszták vezére ellen elfogatási parancsot adtak ki. Ugyancsak elrendelték a másik ellenzéki vezető: Cromin elfogatását is. — A Goosgrave-párt három tagja, — közülük kettő képviselő, — ma megjelenik a katonai bíróság előtt.

*** Erős, vérbő, kövér emberek számára a természetes „Ferenc József” keserűvíz naponként való ivása a legkisebb erőlködés nélkül könnyű és rendszeres bélműködést biztosít.**

Csikban már megkezdődtek az iskolai bírságolások. Csíkszereda. Saját tud. Alig két hete, hogy megkezdődtek az elemi oktatások és máris megjelent az első iskolai bírságolási lista. A csíksomlyói állami iskolai tanító 28 gyermeket sujtott egyenként 100 leies bírsággal iskolai mulasztásért. Köztük legtöbbet olyant, akik a felekezeti iskolát rendszeresen látogatják, azonban végleges beiratásuk vagy a tanfelügyelőnél, vagy a miniszternél jogorvoslat alatt áll. Általában elfogadott joggyakorlat, hogy valamely dologban büntető eljárást nem alkalmaznak, míg a fellebbezési fórum döntése jogerőre nem emelkedik, tehát tulságosan sietett a csíksomlyói állami iskolai tanító a bírságolással. A szülők természetesen a bírságolás megsemmisítését kérték éppen ezen az alapon.

Rómától Bukarestig — három óra alatt. Rómából jelentik: Baldi olasz repülőszázados és Buffa repülőfőhadnagy nyerte meg 600 lóerős Fiat-gépével Bibescu herceg díját, amelyet annak a pilótának ígért, aki 1931 és 33 között legrövidebb idő alatt teszi meg az utat Rómától Bukarestig. A 1140 kilométeres utat a két olasz pilóta 3 óra alatt tette meg.

Tizmillió új kölcsönt vesz fel Nagyvárad városa. Nagyvárad város állandó választmánya szerdán délelőtt elhatározta, hogy újabb tizmillió kölcsönt vesz fel s ezzel kimeríti a törvény által engedélyezett városi kölcsön kvótáját. Megbízták dr. Soós István alpolgármestert, hogy az egyébként kilátásbাহelyett kölcsön ügyében kezdjen tárgyalásokat a postatakarékpénztárral. A kölcsönt kizárólag beruházásra használják.

Szerencsőtlen ségek sorozata a skóciai flotta-gyakorlaton. Londonból jelentik: A skóciai flotta-gyakorlatról visszatérő légiflotta Lord Humberland felett sűrű ködbe került. Egy bombavető gép lezuhant, felrobbant s porráégett. Két utasa elhamvadt. Egy másik gép kényszerleszállás közben zúzódott porrá. Harmadik gép megsérült, egy negyediknek pedig nyoma veszett. Összesen 11 gép végzett kényszerleszállást.

Harmincöt méter mély víz borít egy községet. Belgrádból jelentik: A Vreme megállapítja, hogy a szlovéniai árvízkatasztrofa félmilliárd dináros kárt okozott. Több száz házat sodort el a víz. A 30 méterrel tengerszint alatt fekvő Struga községben, amelyet — mint megirtuk — 35 méter magas víz borít, — állandóan utászkatonák dolgoznak. Eddig azonban csak 15 centiméterrel sikerült a vizet apasztani.

Felfüggesztett adóellenőr. Temesvár. Saját tud. Neagóta Liviusz nagyszetnmiklósi adóellenőrt a miniszterium táviratilag fűggesztette fel állásából, különböző visszaélések miatt.

Külön állam lesz Észak-Kínából. Sanghaiból jelentik: Az itteni lapok pekíngi jelentés alapján azt írják, hogy a helyzet Észak-Kínában kritikussá vált. Tien-Csinben és környékén kihirdették az ostromállapotot. A vidék felett ismét japán repülőgép jelent meg, röpecdülőkat dobált le, bejelentve, hogy Japán minden eszközzel visszaállítja az eredeti helyzetet Észak-Kínában. A kínai sajtó hangoztatja, hogy Japán Mandzsú-Kuo mintájára független államot akar Észak-Kínából is csinálni, hogy így teljessé tegye Kína szét-darabolását.

Szabadon bocsátották Schira leányát. Temesvári tudósítónk szerdán délben jelenti: Lapunk 6-ik oldalán megirtuk, hogy Steiner ügyvéd gyilkosát, Schira Miklóst és feleségét letartóztatták és átadták az ügyészségnek, leányukat pedig szabadon engedték. Az asszony ellen emberölésre való felbujtás címén indult eljárás. Elterjedt a hír, hogy az ügyvédgyilkos Schira védelmét egy ügyvéd sem fogja vállalni. A közvélemény azonban tévedett. Szerdán dr. Radulescu Viktor jelentette be az ügyészségnek, hogy Schira leánya könnyezve kérte, vállalja el apja védelmét, amit ő meg is tett.

Zürichi zárlat. Párizs 20.20 fél, London 16.06. Newyork 339 fél, Brüsszel 71.95, Milánó 27.17, Madrid 43.20, Amszterdam 208.30, Berlin 123.20, Bécs 72.61, 56.25, Prága 15.31, Varsó 57.60, Beigrád 700, Bukarest 308.

A Tökéletelesség Tükre
Speculum Perfectionis

Latin eredetiből fordította
Balanyi György
kegyesrendi tanár.

Ara fűzve 120 lel és portó.

Kapható az „Erdélyi Lapok”
könyvosztályánál.

Becserélik az italmérési engedélyeket

Temesvár. Saját tud. A vendéglői iparban nagy riadalmat keltett a hír, hogy a monopóliumigazgatóság bevonja az eddigi italmérési engedélyeket, illetőleg ezek helyét majd újakat ad ki. Attól tartanak a vendéglősök, hogy egyúttal revízió alá vonják az engedélyeket s valami törvényt, ami a hátrányukra lesz. A Vendéglősök, Kávésók és Szállodások Temesvári Ipartársulata megállapította, hogy a monopóliumigazgatóságnak ez a rendelete még nem érkezett meg a pénzügyigazgatósághoz s ezért Bukarestből szereztek meg másolatát. Amennyiben a végrehajtó közegek félre nem magyarázzák ezt a rendeletet — jelenti ki az ipartársulat — úgy az egyelőre nem jelent veszélyt az érdekeltekre nézve. Az italmérési engedélyeket az egész vonalon becserélik, azzal az indoklással, hogy az eddigi engedélyek kiállítására óta úgy a tulajdonos személyében, mint pedig a helyiség minőségében változások történhetnek, esetleg olyanok birtokában vannak az engedélyek, akik nem jogszerűen tulajdonosok s a törvényes követelményeknek meg nem felelnek. A rendelet tehát rendet kíván teremteni és főképpen az a célja, hogy minden engedély jogossága és az üzletek minősítése kétségtelenül meg legyen állapítva, mindenestére a szerzett jogok épségben tartása mellett. Minden engedélytulajdonosnak a pénzügyi közegek deklarációt fognak kézbesíteni, amelyet hét napon belül pontosan kitöltve, a régi engedéllyel együtt be kell szolgáltatni a pénzügyigazgatóságnak. A vendéglősök temesvári ipartársulata a maga részéről hajlandó tagjai deklarációját kitölteni, nehogy valamelyes hiba miatt károsodás érje a vendéglősöket és kijelenti, hogy a becseréléssel kapcsolatban mindenesetre résen lesz, nehogy sérelmek adódjanak elő.

Iskolai nyomtatványok.

Iskolaigazgatók szíves figyelmébe!

1. Protocolul de inscriere . . . egy drb lei 3.—
2. a) Dovadă " " 0.50
2. b) Declarație " " 0.20
2. c) Adeverință " " 0.20
3. Reg. de prezență román és román-magyar szöveggel, elemi iskola részére " " 1.50
4. Reg. de prezență román szöveggel elemi iskola részére " " 2.50
5. Reg. de prezență óvoda részére román szöveggel " " 3.—
6. Reg. de absențe și clasificare, óvoda részére " " 3.—
7. Reg. de absențe și clasificare elemi iskola részére, román-magyar szöveggel " " 4.—
8. Reg. de absențe și clasificare elemi iskola részére, román szöveggel " " 2.50
9. Reg. de prezență középiskola részére, román szöveggel " " 2.50
10. Materia lecției, középiskola részére " " 2.50
11. Catalogul clasei, középiskola részére " " 2.50
12. Matricula román-magyar szöveggel, elemi iskola részére " " 2.50
13. Matricula, román szöveggel " " 2.—
14. Bugetul școlar elemi iskola részére " " 3.—
15. a) Matricula școlară középiskola részére (Ministerul instr. felírással) " " 1.25
15. b) Matricula școlară középiskola részére " " 1.25
16. a) Testimoniu școlar elemi iskola részére " " 1.25
16. b) Certificat școlar román szöveggel elemi iskola részére " " 1.25
17. Stat personal " " 6.—
18. Stat personal " " 4.—

Kaphatók ezen a címen:

"Erdélyi Lapok" kiadóhivatala

S P O R T

Miért középfedezet Sárosi és miért nem középcsatár?

— A válogatás problémái Magyarországon —

Budapest, szeptember 27. A Bécsbe menő válogatott csapatot meglátjuk, hogy összeállítói számára a Sárosi-probléma okozta a legtöbb fejtörést. Sárosit ma két helyen lehet felvonultatni: a csatársor és a fedezetsor tengelyében. Nem is lehet kétséges, hogy a válogatók elsősorban a csatársorban szerették volna látni Sárosit. A támadósornak ezzel egyszerűen olyan vezért adhattak volna, amilyent ma semmiféle más megoldás nem nyújthat. Hogy Sárosi mégis a fedezetsor közepére került, ebből is látni lehet, hogy a válogatók a csatársorban vélték könnyebben pótolhatónak Sárosit.

A válogatásból visszafelé következtethető tétel tehát úgy szól, hogy Sárosi és Polgár között mégis kevesebb a különbség, mint Sárosi és a meglévő centerhalfok között. Szücs, Lucz, Péter, Kárpáti II., Vadas, Gyulai — és a többiek mind — megmérték és könnyűnek találták.

Sárosira van felépítve az egész magyar válogatott

A válogatók elgondolásában kétségkívül sok megszívlelendő van. Ha házat építünk, nem kezdhetem a negyedik emeletnél. A csapatot is alulról, a védelemtől kezdve kell felépíteni. És ha a fedezetsorban szükség van Sárosira, akkor — miután csak egy van belőle — a csatársorba mást kell betenni a helyére. Ez ellen az elgondolás ellen legfeljebb azt lehetne felhozni, hogy a legjobb védekezés a támadás, legnagyobb fajsúlyú egységünket tehát a csatársorban kellett volna felvonultatni. A futball modern taktikája azonban mindig jobban tért foglalomra nálunk is: előbb gólt nem szabad kapni, csak azután lehet góllövésre gondolni. Idegenben lejátszásra kerülő mérkőzésnél, amelyen éppen az osztrák csapat az ellenfél, ez ellen a felfogás ellen nehéz sikrázsalni.

Volt olyan felfogás, amely szerint olyan játékosra kellett volna beállítani a fedezetsor közepére, aki ha talán nem is olyan klasszis, mégis az a típusú játékos, aki vakon követi a vezérek taktikai utasításait. Az egyik válogató erre az ellenvetésre röviden válaszolt: láttatok Sárosi Gyurkát, amint a legutóbbi budapesti magyar-osztrák meccsen semlegesítette a nagy Sindelart?

Vadas, a Nemzeti centerhalfja a jövő reménye

Lett volna még egy megoldás, amely megmentette volna Sárosit a csatársor részére. Eszerint a Hungária ellen váratlanul győzelmet arató Nemzetinek Vadasát kellett volna centerhalfja állítani. Kétségtelen, hogy Vadas igen tehetséges futballista. A csatársorból került hátra, tehát rossz half nem lehet. Az is bizonyos, hogy a Hungária ellen nagyon szépen, a nagy Buko-

Meisl összeállította az osztrák válogatottat

Bécsből jelentik: Meisl Hugó kedd este így állította össze a Magyarország ellen vasárnap kiálló osztrák csapatot:

Platzer FAC — Nausch Austria, Sesta WAC — Braun WAC, Smistik Rapid, Radakovics FAC — Cisar WAC, Müller WAC, Sindelar Austria, Schall Admira, Viertel Austria.

Tartalék: Raftl Rapid, Schmaus Vienna, Hiltl WAC.

Ez az összeállítás sem végleges azonban. Lehetséges, hogy Nausch játszik majd jobbról és Sesta balról. Ez csak a-hét folyamán dől el. Nausch is balbékkel játszott az utóbbi mérkőzéseken, mint Sesta, Meisl még meg akarja velük beszélni, hogy melyik vállalja a jobboldali bekkelést.

A fedezetsorban Radakovics beállítása jött váratlanul. Ez a volt Slovan-játékos jelenleg a FAC-ban játszik és beválogatását annak köszön-

vira emlékeztetően játszott, ismerjük el csak mégis, hogy tulságosan nagy kockázat lett volna őt odaállítani a csapat tengelyébe, bécsi talájon, első válogatott szereplése alkalmával.

Igy hát nem maradt más hátra, mint az a megoldás, amit a válogatók választottak. Hogy Polgár jó center lesz-e Bécsben, ez már nem az a kérdés, amire habozás nélkül igennel merünk válaszolni. Polgárnak nagyon sokat kell nyújtani, hogy jól megállja a helyét. Különösen a támadások felépítésénél, az akciók elindításánál kell több leleményességet, változatosságot felvonultatnia. Annál is inkább, mert két tank-szerű „törő” öszekötője van, akiket csak a W-formáció kényeszerű felvétele fog majd rászoritani, hogy hátulról ők is résztvegyenek majd a felépítés munkájában.

Szélső problémák

Uj ember került a csatársor két szélére. A svájciak elleni mérkőzés után ez nem jött meglepetésszerűen. Röck a legnagyobb kérdőjel ebben a csapatban. Ő az, aki játszhat gyengén és lehet, hogy a csatársor legjobb embere lesz. Röckről már alkalmunk volt megírni, hogy van mozdulataiban valami, ami az ügytelenség, „falibuság” benyomását kelti. Az is igaz viszont, hogy gólnál szívesen bocsátjuk meg a legcsunyább testtartást is, ha mi löjjük azt. Már pedig Röck nagyon veszélyes szélső, aki pillanatok alatt tud gólhelyzetet teremteni és akkor sem jön zavarba, ha véletlenül ő kerül góllövő pozícióba. Jobbszélsőben mostanában nem nagyon duskálhatunk. Más jobbszélső beállítása talán kisebb kockázatot jelentett volna, viszont nem is ígért volna magasabbfokú eshetőséget.

Keményt, aki tehetséges fiatal erő, Toldi „huzta” be a csapatba. Nála sok függ attól, hogy lelkileg hogyan tudja leküzdeni az első válogatott szereplés elfogultságát.

Kárpáti II. és Palotás között kellett választani

Uj embernek kell tekinteni a fedezetsorban Kárpáti II.-t, aki Lázárt váltotta fel a balfedezet helyén. Kárpáti II.-ben van tehetség is, szorgalom is. Nem csillogó technikájú játékos, de ha egyszer valami feladatot rábízunk, akkor annak bulldogg-szerű kitartással és elszántsággal tesz eleget. Az ő beállítása is kísérlet. Ha már a válogatók elálltak Lázártól, szó lehetett volna a remek formában levő Palotás kipróbálásáról, viszont túl nagy húzás lett volna Palotást a jobb oldalról átvinni a balra.

Nem minden pontján megnyugtató tehát a Bécsbe vonuló csapat. Nagy teljesítményt kell nyújtani minden tagjának, kifogástalan harci szellemet kell felmutatni az egész együttesnek, ha tisztes eredménnyel akar hazatérni.

heti, hogy a vasárnapi négy bécsi bajnoki mérkőzés balhalfjai között aránylag 6 volt legjobb.

A csatársorban Viertel helye még nem végleges. Meisl még kutat más balszélső után, de ebben a pillanatban még maga sem tudja, hogy esetleg kivel cseréli ki Viertel.

Iso Hollo legyőzte Nurmit. Viborgból jelentik: Iso Hollo finn olimpiai győztes és Nurmi világrekorder kísérletet tett a 15 km-es futás megjavítására.

A világrekorder kísérlet a kedvezőtlen idő miatt nem sikerült, mindkét futó azonban kitűnően küzdött és végeredményben Iso Hollo 47 p. 47.4 m-pes idővel győzött Nurmi előtt, akinek ideje 47 p. 48 mp. A fennálló világrekordot Nurmi tartja 1928 szeptember 7-ike óta 46 p. 49.6 mp-es idővel. Ugyanezen a versenyen Matti Järvinen a gerelyvetésben 75.02 méteres kitűnő dobással győzött.

KÖZGAZDASÁG

Félmillió leig terjedő óvadékot kell fizetniük az elvámolásokkal foglalkozó vállalatoknak

Temesvár. Saját tud. A szállítócégek körében nagy az elkeseredés. Az új vámtörvény ugyanis arról intézkedik, hogy úgy a vám-irodák, valamint a vámdeklarációval is foglalkozó szállítványozó cégek szeptember végéig hatalmas óvadékot tegyenek le. Eddig húszezer leies óvadékot kellett deponálni, most pedig magáncégeknek kétszázötvenezer leit, részvénytársaságoknak félmilliót kell letenniük. Bizonyos, hogy ez az intézkedés különösen a kisebb cégeket egzisztenciájukban sújtja, mert a mai viszonyok mellett alig képesek ekkora összeget lefizetni. Temesváron vagy tíz-tizenkét elvámolási iroda és nyolc nemzetközi szállító cég van, amelyeket az új intézkedés érint. Az érdekelt cégek azt az álláspontot képviselik, hogy az új intézkedések csak az ujonnan keletkező cégekre vonatkozhatnak, a régiek szerzett jogait respektálni kell: engedjék tehát ezeket az eddigi feltételek mellett működni. Ilyenirányú memorandumot is terjesztettek fel a minisztériumba.

Temesváron az a hír terjedt el, hogy a pénzügyminisztérium a Schenker és Társa Rt. nemzetközi szállítócégtől megvonta az elvámolási műveletekhez való jogot. A cégnek Romániában tizennégy fiókja van s így egyiknek sem volna szabad ilyenirányú új megbízást elfogadnia s eddigi megbízásaitak

tizenöt napon belül kellene likvidálniuk.

A kérdés tisztázása végett kérdést intéztünk a Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamarához. Dr. Papp János főtitkár a következő nyilatkozatot adta:

— Tény, hogy a vámtörvény kötelezővé teszi a felemelt összegű óvadék letétbehelyezését. A befizetés határidejét már több ízben meghosszabbította a pénzügyminisztérium. A legújabb határidő szeptember 30. Viszont az is tény, mikép az érdekelt vállalatok körében mozgalom indult meg a határidő újabb kitolása iránt és nincs kizárva, hogy a kormány ismét haladékot ad. Ha azonban meghosszabbítás nem lesz, — az óvadékot minden vámdeklarációval foglalkozó vállalatnak deponálnia kell s a vámtörvény rendelkezéseit véve alapul, merőben téves az a felfogás, hogy ez a kötelezettség csak az új vállalatokat terheli.

A Schenker és Társa Rt. nagyváradai vezetősége azt a felvilágosítást közölte velünk, hogy a vállalat — saját ügykörében — évek óta nem foglalkozik ugyan a módjólött kényes vámdeklarációkkal, mindazonáltal — már csak presztízs-okokból is — a félmillió leies biztosítékot már letétbe helyezte s így reá nézve a konfliktus elintéztetnek tekinthető.

A közgazdaság apró hírei

(Nagyvárad). A pénzügyvizsgálati bizottságokhoz rendelt érkező, amelyben a miniszter figyelmzetteti a közönséget, hogy az adóhivatalkónál a forgalmi adó befizetése alkalmával havonként kötelesek bemutatni a speciális regisztrert.

(Bukarest). A „Caps“ az „Arif“ fatermelő vállalat teljes vagyonát és árukészletét 34 millió leiert megvásárolta.

(London). Hivatalos statisztikai megállapítás szerint a világ ipari termelése a háborút megelőző időkhöz viszonyítva a folyó év első feléig 34, kereskedelmi forgalma pedig 27 százalékkal csökkent.

(Nagyvárad). A Nagyvárad és Biharmegyei Mezőgazdasági Kamara nagyszabású vetőmagakcióba kezdett, amelynek célja egyfelől a búzatermés minőségi feljavítása, másfelől a jégkarsújtotta vidékek vetőmaggal való ellátása. A kormány ígéretet tett a közhasznú akció támogatására.

(Nagyvárad). A Mezőgazdasági Kamara hivatalos terményárai szeptember 26-án: Búza 300, rozs 200, tengeri 200, árpa 155, zab 140, széna 50 lei métermázsánként.

(Berlin). Moszkva közelében nagykiterdésű szénmedencére bukkantak, amely szakértői becslés szerint 25 millió tonna szént tartalmaz.

(Newyork). A *Newyork Herald Tribune* szerint az inflációellenesek táborába egyre szaporodnak. Borah szenátor is az infláció ellen foglalt állást.

(Newyork). A Ford-művek ténylegesen bevezette a 32 órás munkahetet.

(Newyork). A newyorki pénzintézetek összes adóssága a „Reconstruction Finance Corp“-nál 678 és félmillió dollárt tesz ki.

(Bukarest). A földművelésügyi minisztérium 50 százalékos segélyt nyújt a trágyaanyagokat vásárló gazdáknak. A segély elnyeréséhez a szállítólevelet és az illetékes mezőgazdasági kamara igazolványát kell felmutatni.

(Bukarest). A földművelésügyi miniszter az egyetem állatorvosi fakultásán szérumszakosztályt állít fel, az állatjárványok ellen való védekezés hatékonyabbá tétele céljából.

(Bukarest). A CFR vezérigazgatósága a tűzifa kedvezményes fuvarozását biztosító tarifa érvényét, amely szept. 15-én lejárt, okt. 15-ig meghosszabbította, de csak a közhatóságok részére feladott tűzifa-szállítványokat illetően.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavankint 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 80 lei. Allástkeresőknek 33 százalék kedvezmény.

Különféle.

Intelligens, fiatal ember lakótársat keres teljes ellátással ur. családdal. Szaniszló-u 20.

Iskolabáráro gyermek vagy diák ellátásra felvétetik, cím: Alex. Russó 2. (volt Károly-utca) Velen-cén.

Konverziós bankadós-ságok rendezését a legkedvezőbben elintézem. Faragó, Nagyvárad, Str. Cuza Voda 43.

Kitűnő bizonyítvánnyal rendelkező akadémista, zongoraszakos, jutányos áron tanítványokat vállal. Biztos eredménnyel e-ő-készít magánvizsgákra is. Cím a kiadóban.

A Kat. Kőr házfelügyelője Nagyvárad, vállal káposztagyululást, ugyanott hordósrótok is kaphatók.

Alkalmazás

Gyermek mellé idősebb, megbízható nő ajánkodik, vidékre is elmegy. — Cím a kiadóban.

Adás-vétel.

Veszek matrácba való jó lószőrt Cím: Gyógyszertár Str. Vlăhuța 46 (Szent János utca)

Bankbetétek minden helyi intézéstől nagy engedménnyel kaphatók. (Részletfizetésre is.) Faragó, Str. Cuza Voda 43.

Fajtiszta kanári madarak eladó. Nagyvárad, Pereces-u. 22.

Népszövetségi bank betéti könyvek kisebb nagyobb összegűek eladó. Craciun Str. Alexandri 28.

Eladó egy fekete és natúr hajókocsi, valamint egy táblakocsi. Nagyvárad, Püspöki-u. 56.

Egy sülyesztős Singer varrógép eladó. Nagyvárad, Str. Lunga 4.

Hálózati rádió, gyermekkocsi és egy hegedű eladó. Kereszt-u. 9.

Párhetes, fajtiszta, drótszőrű, foxterrierek eladó. Érdeklődni a kiadóhivatásban.

Dr. Kaczián Kálmán sajtótermésű borai literenként 18 leitől kezdve kaphatók. Nagyvárad, Epc. Ciorgariu (Uri) u. 14. sz. alatt.

Bankbetétjét magasabb árrban, azonnali készpénzfizetés ellenében értékesítem. Faragó, Nagyvárad, Str. Cuza Voda 43.

Lakás

Kiadó lakások Strada Tache Jonescu 58. Kétszobás októberre, egyszoba-előszobás novemberre.

Modern háromszobás, fürdőszobás lakást keresek, lehet külvárosban, Phoenix-trafik Szilágyi Dezső-u. 6.

Kiadó kétszobás, modern lakás, Nagyvárad, Körös-u. 15.

Kiadó kétszobás, udvari lakás és üzlethelyiség, Nagyvárad, Biv. Regele Ferdinand 7-a.

Két- és háromszobás, fürdőszobás lakások november 1-re kiadó. Berkovits Ferenc-utca 38.

Kétszoba, konyha, előszoba minden mellékkel, nyitással november 1-re kiadó. Bethlen-u. 24.

Egy szoba, konyha szeptember 15-re kiadó. Petru Rareș (Péter-u.) 12 sz.

Négyszobás, modern lakás kiadó november 1-re. Szaniszló utca 27. szám.

Angol repülőgép a szociál partokon
Az angol flotta és légi gyakorlatok alkalmával másféltónás torpedóbombákat szerelnek fel a repülőgépekre.